Dokuz Eylül Üniversitesi

Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi

VII. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi

04 - 05 Nisan 2014, Kuşadası, Aydın

BİLDİRİ KİTABI

Editörler
Nazmi KOZAK
Ebru GÜNLÜ

Ankara, Mart 2014

KURULLAR

Danışma Kurulu

Alp TİMUR, Prof. Dr., *Dokuz Eylül Üniversitesi*
Asker KARTARI, Prof. Dr., *Kadir Has Üniversitesi*
Bahattin RIZAOĞLU, Prof. Dr., *Adnan Menderes Üniversitesi*
Hasan Işın DENER, Prof. Dr., *Çankaya Üniversitesi*
İbrahim BİRKAN, Prof. Dr., *Atılım Üniversitesi*
İge PIRNAR, Prof. Dr., *Yaşar Üniversitesi*
Mehmet ALTINAY, Prof. Dr., *Doğu Akdeniz Üniversitesi*
Mehmet ÖZDEMİR, Dr., *Anadolu Üniversitesi*
Meral KORZAY, Prof. Dr., *Boğaziçi Üniversitesi*
Meryem AKOĞLAN KOZAK, Prof. Dr., *Anadolu Üniversitesi*
Mithat ÜNER, Prof. Dr., *Gazi Üniversitesi*
Mithat Zeki DİNÇER, Prof. Dr., *İstanbul Üniversitesi*
Necdet HACIOĞLU, Prof. Dr., *Balıkesir Üniversitesi*
Nüzhet KAHRAMAN, Prof. Dr., *İstanbul Ticaret Üniversitesi*
Orhan İÇÖZ, Prof. Dr., *Yaşar Üniversitesi*
Öcal USTA, Prof. Dr., *Dokuz Eylül Üniversitesi*
Saime ORAL, Prof. Dr., *Dokuz Eylül Üniversitesi*
Uğur İBRAHİMHAKKIOĞLU, Dr., *Çelik Gülersoy Vakfı*

Bilim Kurulu

Adnan TÜRKSOY, Prof. Dr., *Ege Üniversitesi*
Akın AKSU, Prof. Dr., *Akdeniz Üniversitesi*
Atila YÜKSEL, Prof. Dr., *Adnan Menderes Üniversitesi*
Asım SALDAMLI, Doç. Dr., *İstanbul Ticaret Üniversitesi*
Atilla AKBABA, Doç. Dr., *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi*
Avşar KURGUN, Doç. Dr., *Dokuz Eylül Üniversitesi*
Ayşe BAŞ COLLINS, Doç. Dr., *Bilkent Üniversitesi*
Bahattin ÖZDEMİR, Doç. Dr., *Akdeniz Üniversitesi*
Bahar TANER, Prof. Dr., *Mersin Üniversitesi*
Beykan ÇİZEL, Doç. Dr., *Akdeniz Üniversitesi*
Celil ÇAKICI, Prof. Dr., *Mersin Üniversitesi*
Cevat TOSUN, Prof. Dr., *Gazi Üniversitesi*
Cevdet AVCIKURT, Prof. Dr., *Balıkesir Üniversitesi*
Derman KÜÇÜKALTAN, Prof. Dr., *Trakya Üniversitesi*
Doğan GÜRSOY, Prof. Dr., *Washington State University*
Fevzi OKUMUŞ, Prof. Dr., *Rosen College*
Füsun İSTANBULLU DİNÇER, Prof. Dr., *İstanbul Üniversitesi*
Füsun BAYKAL, Prof. Dr., *Ege Üniversitesi*
Kurtuluş KARAMUSTAFA, Prof. Dr., *Erciyes Üniversitesi*
Levent ALTINAY, Prof. Dr., *Oxford Brookes University*

Lütfi ATAY, Yrd. Doç.Dr., *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi*
Mahmut DEMİR, Doç. Dr., *Süleyman Demirel Üniversitesi*
Maria Dolores ALVAREZ, *Boğaziçi Üniversitesi*
Medet YOLAL, Doç. Dr., *Anadolu Üniversitesi*
Mehmet SARIIŞIK, Doç. Dr., *Kocaeli Üniversitesi*
Mehmet YEŞİLTAŞ, Prof. Dr., *Gazi Üniversitesi*
Metin TEBERLER, Doç. Dr., *İstanbul Teknik Üniversitesi*
Muammer TUNA, Prof. Dr., *Muğla Üniversitesi*
Muhlis HALİS, Prof., Dr. *Sakarya Üniversitesi*
Murat EMEKSİZ, Doç. Dr., *Anadolu Üniversitesi*
Murat GÜMÜŞ, Doç. Dr., *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi*
Murat Selim SELVİ, Doç. Dr., *Düzce Üniversitesi*
Mustafa TEPECİ, Prof. Dr., *Celal Bayar Üniversitesi*
Nilüfer KOÇAK, Prof. Dr., *Dokuz Eylül Üniversitesi*
Muzaffer UYSAL, Prof. Dr., *Virginia Tech University*
Oğuz TÜRKAY, Doç. Dr., *Sakarya Üniversitesi*
Osman ÇOLAKOĞLU, Doç. Dr., *Adnan Menderes Üniversitesi*
Oya AYTEMİZ SEYMEN, Prof. Dr., *Balıkesir Üniversitesi*
Özkan TÜTÜNCÜ, Prof. Dr., *Dokuz Eylül Üniversitesi*
Sabah BALTA, Doç. Dr., *Yaşar Üniversitesi*
Salih KUŞLUVAN, Prof. Dr., *İstanbul Medeniyet Üniversitesi*
Şeyhmus BALOĞLU, Prof. Dr., *University of Nevada, Las Vegas*
Tamer BOLAT, Prof. Dr., *Balıkesir Üniversitesi*
Yüksel ÖZTÜRK, Prof. Dr., *Gazi Üniversitesi*

Yürütme Kurulu

Dokuz Eylül Üniversitesi

Ebru GÜNLÜ, Doç. Dr.
Burcu Selin YILMAZ, Doç. Dr.
Dr. Gürhan AKTAŞ, Yrd. Doç.
Manolya AKSATAN, Öğr. Gör.
Sonay KAYGALAK, Arş. Gör.
Volkan BAHÇECİ, Arş. Gör.
Burçin KIRLAR, Arş. Gör.

Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi

Metin KOZAK, Prof. Dr., *Dokuz Eylül Üniversitesi*
Nazmi KOZAK, Prof. Dr. , *Anadolu Üniversitesi*
Çağıl Hale ÖZEL, Yrd. Doç. Dr, *Anadolu Üniversitesi*
H. Rafet YÜNCÜ, Yrd. Doç. Dr , *Anadolu Üniversitesi*
Ebru ZENCİR, Arş. Gör., *Anadolu Üniversitesi*
Gözde TÜRKTARHAN, Arş. Gör., *Anadolu Üniversitesi*

VII. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi: 640-648,
04-05 Nisan 2014, Kuşadası, Aydın,
Bütün hakları saklıdır
ISBN: 978-605-4940-00-4

Yüksek Öğretim Düzeyinde Verilen Turizm Eğitiminde Staj: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Modeli

S. Pınar TEMİZKAN
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Turizm Fakültesi
E-posta: ptemizkan@ogu.edu.tr

Beybala TİMUR
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Turizm Fakültesi
E-posta: beybalat@ogu.edu.tr

ÖZ

Çalışmada, stajlarda ucuz iş gücü olarak görülen turizm öğrencilerinin emek sömürülerinin önüne geçilmesi amacıyla Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Turizm Fakültesi staj yönetmeliğinde yapılan değişiklikler vurgulanmaya çalışılmıştır. Staj yönergesinde yapılan değişiklikler, öğrencilerin emek sömürüsüne uğramalarının ve naylon staj yapılmasının önüne geçilmesi konuları nedeniyle önem arz etmektedir. Çalışma sırasında staj sorunlarıyla ilgili literatürde bulunan çalışmalar incelenmiştir. Stajlarda karşılaşılan sorunların başlıcalarının naylon stajlar, öğrencilerin ucuz iş gücü olarak görülmesi ön plana çıkmıştır. Sonuç olarak Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Turizm Fakültesi yasa çıkmasını beklemeden inisiyatif kullanarak bu sorunların çözümü için staj yönetmeliğinde öğrencilerin faydasına olacak değişiklikler yapmıştır.

Anahtar sözcükler: Staj, staj sorunları, turizm.

GİRİŞ

Türkiye'de orta öğretim, önlisans, lisans ve lisansüstü düzeyde turizm eğitimi veren kurumların ve eğitim alan öğrencilerin sayısının, sektördeki hacimsel büyümeyle birlikte artış kaydettiği söylenebilir. Turizm eğitimi veren bu kurumların, çıkardıkları yönetmeliklerle öğrencilerinin sektörde staj yapmalarını zorunlu hale getirdikleri görülmektedir. Staj, alınan teorik ve uygulama derslerinde öğrenilenlerin hayata geçirildiği bir eğitim türü olarak turizm eğitiminin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilebilir (Çetin 2005). Turizm öğrencilerinin yaptıkları stajlara yönelik alan yazınına bakıldığında stajlarda yaşanan sorunlarla ilgili birçok çalışma olduğu görülmektedir (Alemdar 1992; Buluç 1992; Kozak 1992; Özkan 1992; Özmerzi ve Ayata 1992; Kozak ve Kızılırmak 2001; Küçüktopuzlu 2002; Gökdeniz vd. 2002; Yıldırım 2002; Ilgaz ve Çakar 2002;

Yüksel vd. 2002; Gürdal 2002; Çapar 2002; Yazıcı 2002; Güçer 2004; Çetin 2005; Pelit ve Güçer 2006). Stajlarda yaşanan sorunların bir kısmının turizm eğitim kurumlarının staj yönetmeliklerinin turizm sektörünün gerektirdiği esneklikte olmamalarından kaynaklandığı görülmektedir.

Bu çalışmada, turizm eğitiminin olamazsa olmaz bir parçası olan staj eğitiminin sorunlarından birisi olarak emek sömürüsünün ortadan kaldırılması amacıyla Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Turizm Fakültesi staj yönergesinde yapılan değişikliğe dikkat çekilmektedir. Çalışma, ikincil verilerin değerlendirilmesiyle ortaya çıkan teorik bir çalışmadır.

ÇALIŞMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu çalışma ile turizm eğitimi alan binlerce gencin yapmak zorunda oldukları stajlarda emek sömürüsüne uğramaları ve naylon staj yapmalarının önüne geçilmesinde etkili olan Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Turizm Fakültesi modelinin tanıtılması amaçlanmaktadır. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Turizm Fakültesi staj yönergesinde yapılan düzenlemeleri model alan eğitim kurumları da öğrencilerinin stajlarda emek sömürüsüne uğramamalarını ve naylon staj yapmak zorunda kalmamalarını sağlamış olacakları için bu çalışma önemlidir. Stajdan beklenen, öğrendiklerini iş hayatında uygulatma ve sektör deneyimi kazandırma faaliyeti eğitim kurumu tarafından kolaylaştırılmış olacaktır. Böylece staj eğitimi amacına uygun olarak gerçekleştirilmiş olacaktır.

TÜRKİYE'DE TURİZM EĞİTİMİNDE STAJLARDA YAŞANAN SORUNLAR

Turizm meslek liselerinin 2012-2013'te okul sayısı 125, öğrenci sayısı 32748'dir. Ortaöğretimin 4 yıl olduğu düşünüldüğünde 2012-2013'te yaklaşık olarak 8 bin 500 civarında turizm meslek liseli mezun olmaktadır. Türkiye'de 71 devlet, 16 vakıf toplam 87 üniversitede, 146 meslek yüksekokulu bünyesinde yer alan 212 programda ön lisans düzeyinde turizm eğitimi verilmektedir. 2012–2013 öğretim yılı itibariyle ön lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrenci sayısı 56.481'dir. 2011-2012 öğretim yılında ön lisans turizm eğitimi alarak mezun olan öğrenci sayısı 8340'tır. Eğitici sayısı da her yıl artmaktadır. Lisans düzeyinde turizm eğitimine bakıldığında öğrenci sayılarında hızlı bir artış görülmektedir. 2012–2013 öğretim yılı itibariyle lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrenci sayısı 39.555'tir. 2011-2012 öğretim yılında lisans turizm eğitimi alarak mezun olan öğrenci sayısı 8340'tır. Eğitici sayısı da ön lisans programında olduğu gibi her yıl artmaktadır. Lisansüstü turizm eğitiminde de diğer eğitim basamaklarında olduğu gibi sürekli bir artış söz konusudur. 2013 yılı itibariyle Türkiye'de turizm alanında lisansüstü eğitim veren 32 üniversite bulunmaktadır. 2012–2013 öğretim yılında 1264 öğrenci turizm alanında lisansüstü eğitim

almaktadır. 2011–2012 öğretim yılı sonunda ise toplam 135 öğrenci lisansüstü derece almıştır (Milli Eğitim Bakanlığı 2013; Öğrenci Seçme Yerleştirme Merkezi 2013). Bu rakamlar, Türkiye'de turizm eğitiminin sektörle birlikte hızla büyüdüğünü ve yaygınlaştığını göstermektedir.

Mesleki turizm eğitiminin temel amacı, turizmin ihtiyaç duyduğu mesleki formasyonu vermektir. Turizm eğitimi veren kurumlar turizm işletmelerinin ihtiyacı olan pek çok hizmeti sağlayabilecek alt kademe insan gücünü, ara insan gücünü tamamlayacak orta kademe ve turizmle ilgili kamu ve özel sektör kurumlarına yönetici, araştırmacı ve planlayıcı elemanları yetiştirmek amacıyla üst kademe insan gücünü sağlamaktır (Avcıkurt ve Karaman 2002).

Turizm eğitiminin toplumsal amaçlarını şöyle sıralamak mümkündür (Üzümcü ve Bayraktar 2004):

- Eğitim yoluyla teorik ve pratik ilişki kurmak,
- Turizm sektörünün gelişmesine katkıda bulunmak,
- Turizmin ekonomik kalkınmadaki yerini ve önemini anlatmak,
- Vatandaşta olumlu bir turizm bilinci yaratmak,
- Turizm sektöründe çalışanlara mesleki bir formasyon sağlamak,
- Turistik işletmelerde çalışanların bilgi ve becerilerini artırmak,
- İnsanların turizme ilgisini çekmek,
- Nitelikli turizm eğitmenleri yetiştirmektir.

Stajlar, turizm öğrencilerinin okulda aldıkları teorik bilgileri uygulama fırsatı buldukları ve sektörle tanışıp okullarını bitirdiklerinde sektörde kalıp kalmama kararlarını vermelerinde önemli rol oynayan bir dönemdir. Bir diğer tanımla staj, kuramsal meslek bilgisine sahip kişilerin, aldıkları akademik bilgileri gerçek yaşamda kullanma ve deneme, diğer bir deyişle, edindiği bilgileri, yaparak-yaşayarak davranışa dönüştürme deneyimidir (Çetin 2005).

Turizm eğitiminde stajlarla ilgili çok sayıda ve birbirinden çok farklı konularda problemler yaşandığı görülmektedir. Turizmdeki staj sorunlarıyla ilgili yapılan akademik çalışmalara bakıldığında; Özkan'a (1992) göre okulların staj yapılabilecek işletmelere uzak yerlerde kurulmuş olması ve mevcut işletmelerin staj yapacak tüm öğrenciler için yeterli olmaması, staj denetlemelerinin yeterince yapılmaması, staj için farklı şehirde ayarlanan staj yerlerinde konaklama

imkânlarının bulunmaması, eğitim kurumu ile işletmenin staja ve stajyere bakış açısının birbirinden farklı olması, işletmelerin stajyerleri ucuz işgücü olarak görmesi hatta çoğu işletmenin maaş vermemesi gibi sorunlar vardır. Bu sorunlardan bazıları eğitim kurumu tarafından asla çözülemeyecek problemler olmakla birlikte, önemli bir kısmı da öğrencinin seçim alanını genişleterek onu bir tür el-mahkûm durumdan kurtararak çözebileceği sorunlardır. Özkan (1992) staj sorunlarına çözüm olarak, turizm eğitimi veren yüksekokulların, uygulama ve stajların verimliliği açısından, turizm yönünden gelişmiş, tesis yoğunluğu fazla olan bölgelerde kurulması yoluna gidilmesini, eğitim programlarında, sektörün gerektirdiği özellikler dikkate alınarak, çağdaş turizm eğitimine imkan veren düzenlemelere gidilmesini, uygulama otellerinin yaygınlaştırılmasını, işletmeler için stajyer çalıştırma konusunda yasal düzenlemeler yapılmasını, staj denetlemelerinde eğitim kurumu ve işletmelerin işbirliğinin daha etkin hale getirilmesini ve stajyerlerin bedava iş gücü olarak görülmesi nedeniyle ortaya çıkan iş yükü dengesi, çalışma ve ücret koşulları, sosyal haklar gibi sorunlar için hukuki temellere dayanan bir çözüm getirilmesini önermektedir.

Buluç'a (1992) göre staj sorunları eğitim kurumu ile işletmeler arasındaki işbirliği eksiklikleri, işletme yöneticilerinin turizm eğitimi durumları, stajyerleri denetleyecek kişilerin mesleki yeterlilikleri, işletme yöneticilerinin staja bakış açıları ve yasal düzenlemelerdeki eksiklikler olduğunu belirtmiştir. Buluç (1992) çözüm olarak turizm eğitimi veren eğitim kurumlarının uygulamalı dersleri için gerekli olan araç, gereç, teçhizat ve donanım ihtiyaçları için devletin bir fon oluşturmasını, turizm eğitimi kurumlarında eğiticilerin eğitimi programlarına yaygınlık kazandırılmasını, işletmelerde eğitim birimlerinin kurulup hem normal personeller hem de stajyerler için hizmet içi eğitimlerin ve işbaşı eğitimlerinin artırılmasını, eğitim kurumlarında staj faaliyetlerinin ve sektörle işbirliğinin sağlanması için Staj Koordinatörlüğü ve Danışma Kurulu oluşturulmasını, turizm ve otel işletmeciliğinin bir meslek olarak kabul edilip unvanın yasal bir statüye oturtulmasını ayrıca çalışan personelin niteliklerinin yasa ve yönetmeliklerle saptandığı sektörde öğrencilerin turizm eğitimi almış yönetici ve personelin olduğu yerlerde çalışmasını, staj süresince öğrencilerin görev tanımlarının yapılmasını, mesleki beceri ve performans standartları ile değerlendirilmelerini, stajın öneminin öğrenciye kavratılmasını önermiştir.

Özmerzi'ye (1992) göre bu sorunlar; her okulda staj sürelerinin farklı olması, uygulama derslerinin az olması, denetleme standartlarının olmaması, okullarda uygulama derslerine yeteri kadar zaman ayrılamaması, bölümle ilgili yeterli bilgiye sahip olmadan seçim yapan öğrencilerin çokluğu, işletmelerde yeterli kalifiye olmadığı durumlarda stajyerlere yapabileceklerinden fazla iş verilmesi

ve rotasyon sağlanmamasıdır. Özmerzi (1992) çözüm olarak yasal düzenlemelere gidilmesini, sektörün okullardan iyi yetişmiş eleman istemekle kalmayıp, bunların eğitimine de destek sağlamasını, turistik tesislere yasal düzenlemelerle stajyer öğrenci çalıştırma zorunluluğunun getirilmesini, turizm eğitimi veren okullara öğrenci alım kriterlerinde değişiklik yapılmasını ve sektöre uygun öğrencilerin seçimini önermiştir.

Çapar'a (2002) göre eğitim kurumu ve işletmelerin yeterince işbirliği yapmaması, uygulama derslerinin azlığı, staj sürelerinin kısa olması, denetimlerin yetersiz olması, hizmet içi eğitimlerin olmaması ve öğrencilere gerçek anlamda staj yaptırılmamasıdır. Çapar (2002) stajla ilgili çözüm olarak, sektör-eğitim kurumu işbirliğini, staj sürelerinin artırılmasını, uygulama eğitimin artırılmasını, staj denetimlerinin artırılmasını, stajlar için dünya standartlarının takip edilmesini, öğrencilere meslek sevdirici uygulamaların geliştirilmesini, işletmelerin yasalara uygun hareket etmesinin sağlanmasını ve hizmet içi eğitimlere önem verilmesini, yine işletmelerin stajyerlerin gerçek anlamda staj yapmaları imkanını sağlamalarını önermiştir.

Literatürde belirtilen problemlere getirilen ortak çözüm önerisinin **yasal düzenleme yapılması** olduğu dikkat çekmektedir. Yasal düzenleme konusu, turizm çalışanları meslek yasası girişimiyle ilgili bir konudur ve ülke çapında eğitim kurumları, sektör çalışanları sivil toplum kuruluşları ile birlikte girişilecek kapsamlı ve uzun vadeli bir çalışmayı gerektirmektedir. **Turizm Personeli Meslek Yasası** girişimi olarak TİYADER bu tür bir çalışmayı sürdürmektedir (Erbaş vd. 2013).

Bununla birlikte, turizm eğitim kurumlarının yasal düzenleme olarak kendi çaplarında yapabilecekleri mevzuat değişiklikleri vardır. Bunların başında staj yönergelerinde stajlarda yaşanan problemlerle ilgili öğrencilerin yakınmalarına kulak vererek bu yakınmaları giderecek düzenlemeleri gerçekleştirmek gelmektedir.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Turizm Fakültesi'nde de her turizm meslek yüksekokulu ve fakültesinde olduğu gibi bir staj yönergesi bulunmaktadır. Bu staj yönergesi de Fakülte kurulurken diğer turizm eğitim kurumlarında olduğu gibi, aynı alandaki diğer eğitim kurumlarının staj yönergeleri model alınarak yazılmıştır. Staj deneyimi kazanan öğrencilerin sayısı arttıkça öğrencilerin stajla ilgili yakınmalarının arttığı gözlemlenmiş ve stajların daha verimli nasıl yapılabileceği konusu yüksekokul/fakülte yönetim kurulunun gündemine alınmıştır.

Öğrencilerin stajlarla ilgili karşılaştıkları sorunların, fakülte tarafından düzenlemeler yapılarak aşılabilecek olanları üzerinde çalışma yapılmıştır Bunlar;

1. Akademik takvim ve sektörün yoğun sezonunun bir kısmının kesişmesinden doğan sıkıntılar,
2. Staj yapmak amacıyla çalışanlara ücret verilmek istenmemesi,
3. Staj yapmak amacıyla çalışanlara diğer personele tanınan yeme, içme, barınma ve ulaşım gibi imkânların verilmemesi,
4. Orta öğretimde turizm eğitimi almış, staj yapmış ve birkaç yıl sektör deneyimine de sahip olan öğrencilerin staj yapma zorunluluğundan dolayı orta düzeyde yönetici kademesinde çalışabilecekleri işlerde staj yapmak zorunda kalmaları.
5. Yukarıda sayılan sebeplerden dolayı bir çok öğrencinin naylon staj yapmayı tercih etmeleri,
6. Yukarıdaki şartlarda veya naylon staj yapmak zorunda kalan öğrencinin OSYM sınavlarına tekrar girerek turizmden ayrılmak istemesi,
7. Mezun olsa bile stajda reva görülen muameleden dolayı turizm sektörüne karşı bir duruş sergilemesi olarak sayılabilir.

Bu sorunlara çözüm getirilmesi amacıyla Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Yönetim Kurulu, staj yönergesinde değişiklikler yapılmıştır. Daha önce öğrencilerin ders dönemi içerisinde staj yapmalarına imkan vermeyen 5. Maddenin "b" bendi;

"(b) **Staj normal eğitim-öğretim faaliyetinin yürütüldüğü güz ve bahar dönemlerinin dışında yaz döneminde yapılmak zorundadır**. Yaz okulundan ders alan öğrenciler o yaz döneminde staj yapamazlar. Mezun olmak için staj dışındaki mezuniyet şartlarını yerine getiren öğrencilerin stajlarında dönem şartı aranmaz. Stajın başlangıç ve bitiş tarihleri, danışman öğretim elemanının uygun görüşüyle Yüksekokul Müdürlüğü tarafından kesinleştirilir."

Aşağıdaki gibi "b" ve "c" bendi olarak değiştirilerek öğrencilerin Eskişehir Osmangazi Üniversitesi sınırları içerisindeki ve dışarısındaki işletmelerde, eğitim-öğretim dönemi içerisinde staj yapma imkânını verecek şekilde düzenlenmiştir:

"(b) Öğrenciler; **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Kampüsü'nde yer alan birimlerde en az 1 öğretim yarıyılı sürekli olarak çalışmak koşuluyla her**

yarıyıl için 15 gün olmak üzere toplam en fazla 30 gün; bu çalışmalarını staj komisyonunun uygun görüşü ve Fakülte Yönetim Kurulu Kararı ile stajdan saydırabilirler. Bu durumda olan öğrenciler kalan stajlarını yöner-genin 4/a maddesinde belirtilen Üniversite Kampusu dışındaki işletmelerde tamamlarlar. Stajın başlangıç ve bitiş tarihleri, danışman öğretim elemanının uygun görüşüyle Dekanlık tarafından kesinleştirilir".

"(c) **Öğrenciler eğitim öğretim dönemi içinde (güz-bahar-yaz) stajlarını yapmak isterlerse, staj yerinin Eskişehir Merkezde olması kaydıyla Yönergenin 4/a maddesinde belirtilen yerlerde ve ancak kayıtlı olduğu eğitim öğretim programı ders saatleri dışında yapabilirler.** Eğitim öğretim dönemi içerisinde staj yapacak öğrencilerin, staj yaptıkları yerin çalışma saat-lerinin uygunluğunu belgelemeleri ve yarıyıl kayıt tarihinden itibaren en geç 1 ay içinde staj başvurularını tamamlamaları zorunludur".

Böylece, sektör deneyimi olmayan öğrenciler, staj yaparken yeme-içme, barınma ihtiyaçlarını kendi evlerinde veya yurtlarında karşılayabilmektedir. Aynı zamanda, öğrencilik döneminde, ailelerinden yeterince ekonomik destek alamayıp çalışmak zorunda olan öğrencilerin kendi sektörlerinde çalışmaları sağlanmış olmaktadır.

Ayrıca, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Turizm Fakültesi'ne kayıt olduğu tarihten itibaren öğrenciliği boyunca, Eskişehir'deki işletmelerde herhangi bir dönemde, Eskişehir dışındaki işletmelerde yaz dönemlerinde olmak üzere sektörde personel olarak çalıştığını belgeleyenler stajlarını yapmış kabul edilmektedirler.

Böylece, daha önce sektör deneyimi olanlar emek sömürüsüne maruz kalmaktan kurtulmuştur. Sektör deneyimi olmayanlar ise birkaç defa günlük/ekstra çalışmalarla işler hakkında deneyim sahibi olduktan sonra, öğrencilik hayatları boyunca hiçbir zaman stajer ünvanı ile ücretsiz çalışmadan, işçi statüsünde çalışarak stajlarını tamamlama fırsatı bulmuşlardır. Aynı zamanda personel olarak çalışarak stajlarını başka işletmelerdeki tanıdıkları vasıtasıyla naylon yapmak zorunda kalmak gibi bir illegal işten uzaklaştırılmışlardır.

SONUÇ

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Turizm Fakültesi, stajla ilgili basmakalıpçı yaklaşımlardan çıkarak, öğrencisinin yaşadığı sorunlara birilerinin yasal düzenleme yapmasını beklemek yerine, öğrencisine kulak vermiş, kendi inisiyatifiyle, yetkisi dâhilindeki düzenlemeleri yapmıştır. Bu düzenlemeler, öğrencinin iste-

yerek sektör deneyimi kazanmasının önünü açmış ve mevzuatın zorlamasından dolayı ortaya çıkan birçok sorunu ortadan kaldırmıştır.

Turizm Eğitimi veren diğer yükseköğretim kurumları da, staj yönergelerinde benzer değişiklikleri yaparak, öğrencilerin stajlarda yaşadıkları sıkıntıları büyük oranda giderebilecektir. Bu tür düzenlemelerin mezunların sektörde kalma isteklerini de arttıracağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Alemdar, T. (1992). Turizm Eğitiminde Stajlar Konusunda Bir Model. İçinde: *Turizm Eğitimi Workshop*, (s. 357-360). Ankara.

Avcıkurt, C., ve Karaman, S. (2002). Lisans Eğitimi Veren Turizm Okullarının Ders Programları Karşılaştırması. İçinde: *Turizm Eğitimi Konferans Workshop*, (s. 53). Ankara.

Buluç, G. (1992). Turizm ve Otel İşletmeciliği Eğitiminde Stajın Önemi. İçinde: *Turizm Eğitimi Konferansı Workshop* (s. 365-368). Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitim Genel Müdürlüğü .

Çapar, B. (2002). Turizm Sektörü-Turizm Eğitim Kurumları İşbirliği, Staj Sorunları ve Çözüm Önerileri. İçinde: *Turizm Eğitimi Konferansı* (s. 415-426). Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitim Genel Müdürlüğü.

Çetin, Ş. (2005). Ögrenci Stajlarında Yararlanılan Dersler Üzerine Amprik Bir Araştırma: Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Cilt:16, Sayı: 2:154-169.

Erbaş, A., Cankül, D. ve Temizkan, R. (2013). Turizm Personeli Meslek Yasası Girişimi: Tiyader Örneği. İçinde: *14. Ulusal Turizm Kongresi.* (1150-1162). Kayseri

Gökdeniz, A., Çeken, H., ve Erdem, B. (2002). Okul Sektör İşbirliği Çerçevesinde Stajdan Beklentiler, Sorunlar ve Çözüm Önerilerine Yönelik Bir Uygulama. İçinde: *Turizm Eğitimi Konferansı/Workshop* (s. 343-359). Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitim Genel Müdürlüğü.

Güçer, E. (2004). Türkiye'deki Turizm Eğitimi ile Avrupa Birliği Üyesi Ülkelerdeki Turizm Eğitiminin Karşılaştırılması ve Sektörün Turizm Eğitiminden Beklentileri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*.

Gürdal, M. (2002). Türkiye'de Mesleki Turizm Eğitiminin Yapısal Analizi, Okullaşma Eğitiminin Kalitesi-Staj-İstihdam Sorunları ve Çözüm Önerileri. İçinde: *Turizm Eğitimi Konferansı/Workshop* (s. 391-400). Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitim Genel Müdürlüğü.

Ilgaz, S., ve Çakar, M. (2002). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Staj Problemleri: Başkent Üniversitesi İİBF Turizm İşletmeciliği Bölümü Öğrencileri Üzerine Yapılan Bir Araştırma. İçinde: *Turizm Eğitimi Konferansı/Workshop* (s. 385-391). Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitim Genel Müdürlüğü.

Kozak, M. A., ve Kızılırmak, İ. (2001). Türkiye'de Meslek Yüksekokulu Turizm Otelcilik Programı Öğrencilerinin Turizm Sektörüne Yönelik Tutumlarının Demografik Değişkenlere Göre Değişimi: Anadolu, Akdeniz ve Karadeniz Teknik Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 9-16.

Kozak, N. (1992). Türkiye'de Üniversite Düzeyi Mesleki Turizm Eğitimine Yönelik Programların Sorunları ve Bazı Öneriler. İçinde: *Turizm Eğitimi Konferansı/Workshop.* Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitim Genel Müdürlüğü.

Küçüktopuzlu, K. F. (2002). Turizm Eğitimi Veren Yüksekokulların Staj Programlarında Eşgüdümün Sağlanması ve Çözüm Önerileri. İçinde: *Turizm Eğitimi Konferansı/Workshop* (s. 335-342). Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitim Genel Müdürlüğü.

Milli Eğitim Bakanlığı (16.12.2013) Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri Programları [URL:http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/10/08/974486/dosyalar/2013_04/12102621_anadoluotelcilikveturizmmeslekliseleriasl.pdf] (16.12.2013).

Milli Eğitim Bakanlığı (16.12.2013) Milli Eğitim İstatistikleri [URL: http://sgb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-20122013/icerik/79]

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) (18.12.2013): 2011-2012 Yükseköğretim İstatistikleri [URL:http://www.osym.gov.tr/belge/1-13575/2011-2012-ogretim-yili yuksekogretimistatistikleri.html]

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) (18.12.2013): 2012-2013 Yükseköğretim İstatistikleri [URL:http://www.osym.gov.tr/belge/1-19213/2012-2013-ogretim-yili yuksekogretimistatistikleri.html]

Özkan, E. (1992). Yüksekokul Düzeyindeki Turizm Eğitim Kurumlarında Öğrenci Staj ve Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. İçinde: *Turizm Eğitimi Konferansı/Workshop* (s. 357-360). Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitim Genel Müdürlüğü.

Özmerzi, A., ve Ayata, M. A. (1992). Akdeniz Üniversitesi Antalya Meslek Yüksekokulu Turizm ve Otelcilik Programı Öğrencilerinin Ağırlama Sektöründe Yaptığı Uygulama ve Stajlar. İçinde: *Turizm Eğitimi Konferansı/Workshop* (s. 369-376). Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitim Genel Müdürlüğü.

Pelit, E, ve Güçer, E. (2006) Turizm Alanında Öğretmenlik Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizm İşletmelerinde Yaptıkları Stajları Değerlendirmeleri Üzerine Bir Araştırma. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Egitim Fakültesi Dergisi* Yıl: 2006 Sayı: 1, S:139-164

Üzümcü, T. P., ve Bayraktar, S. (2004). Türkiye'de Turizm Otel İşletmeciliği Alanında Eğitim Veren Yükseköğretim Kuruluşlarındaki Eğitimcilerin Turizm Mesleki Eğitiminin Etkisel Açıdan İncelenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması. İçinde: *3. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi*, (s. 80). Eskişehir.

Yazıcı, S. (2002). Turizm Eğitim Bilinci ve Uygulama Dersi: Staj. İçinde: *Turizm Eğitimi Konferansı.* Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitim Genel Müdürlüğü.

Yıldırım, A. (2002). Turizm Sektörü-Turizm Eğitim Kurumları İşbirliği, Staj Sorunları ve Çözüm Önerileri: Kocaeli Üniversitesi MYO'lunda Yürütülen Bir Proje. İçinde: *Turizm Eğitimi Konferansı/Workshop* (s. 369-384). Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitim Genel Müdürlüğü.

Yüksel, A., Hançer, M., ve Adak, N. (2002). Turizm ve Konaklama Sektöründe Stajyer Yönetici Adayları: Sektöre Yönelik Beklentiler ve Sektör Performansı. İçinde: *Turizm Eğitimi Konferansı* (s. 533-544). Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını.